

Vlerësimi Mjedisor

RAPORTI I TË GJETURAVE NGA
HULUMTIMI I OPINIONIT

Komuna e Mitrovicës

...për qytetin tim!

Vlerësimi Mjedisor

RAPORTI I TË GJETURAVE NGA HULUMTIMI I OPINIONIT

Komuna: MITROVICË

Përmbajtja

PARATHËNIE	7
PËR PROJEKTIN	8
HYRJE	9
METODOLOGJIA	10
TË GJETURAT KRYESORE PËR KOMUNËN.....	13
1. PERCEPTIMI PËR GJENDJEN E TANISHME MJEDISORE	13
1.1. Gjendja e tanishme mjedisore në territorin e komunës tuaj?.....	13
1.2. Pesë problemet kryesore në fushën e mjedisit në komunën tuaj?.....	14
1.3. Tre ndotësit kryesor të mjedisit në territorin e komunës suaj?	16
1.4. Dy institucionet që merren më së tepërmi me zgjidhjen e problemeve mjedisore?	16
1.5. Në rast se keni ndonjë problem në lidhje me mjedisinin, ku do të ishit drejtura?:.....	18
2. STRATEGJIA E ZHVILLIMIT DHE INFORMIMIT	19
2.1. A jeni të njoftuar me ndonjë nga qëllimet e strategjisë së zhvillimit komunal?.....	19
2.2. A i nevojitet komunës një strategji e re zhvillimore?	19
2.3. Çka duhet të jetë bazë e zhvillimit të ardhshëm në komunën tuaj?	20
2.4. A është zhvillimi i tanishëm komunal në përputhshmëri me nevojat e juaja?.....	21
2.5. A posedon komuna personin/shërbimin që merret me mbrojtjen e mjedisit?	22
2.6. A dini ndonjë OJQ e cila maret me çështjet e mjedisore në komunën tuaj?	22
2.7. Emrat e OJQ-ve që veprojnë në komunën tuaj për mbrojtje të mjedisit:.....	23
2.8. A jeni të kënaqur me shkallën e informimit rreth gjendjes së mjedisit?.....	23
2.9. Nga informoheni rreth gjendjes mjedisore në komunë?	24
2.10. A mendoni se ju duhen më tepër informata rreth gjendjes së mjedisit?	25
2.11. A është e nevojshme pjesëmarrja e qytetarëve në vendimmarrje rreth mjedisit?.....	25
2.12. A jeni të gatshëm të bëni punë vullnetare për zgjidhjen e disa problemeve të mjedisit?	26
3. VIZIONI ZHVILLIMOR	27
3.1. Çfarë mendoni se do të jetë gjendja e mjedisit në 5 vitet e ardhshme në komunën tuaj?.....	27
3.2. Tri problemet që më së shumti ndikojnë negativisht në cilësinë e jetës në lagjen tuaj	27
KONKLuzionET	29

PARATHËNIE

Në përputhje me Dekleratën e misionit, dhe në mbështetje të legjislacionit mjedisor vendor, Qendra Rajonale e Mjedisit- REC Zyra në Kosovë e sheh si të domosdoshme përfshirjen e publikut në vendimarrjen mjedisore qoftë në nivelin qendror edhe atë lokal.

Në këtë frymë, në kuadër të projektit për hartimin e Planit Lokal për Veprim në Mjedis (PLVM) për Komunën tuaj, duke u mbështetur edhe në Metodologjinë e pranuar nga partnerët, REC Zyra në Kosovë ka ndërmarrë hulumtimin e opinionit publik të qytetarëve të komunës suaj, çka konkretisht qytetarët shohin si problem kryesor dhe cka propozojnë për zgjidhje.

Ky vlerësim dhe kjo përfshirje është një nga fazat më të rëndësishme të punës në procesin e hartimit të PLVM-së. Ky proces ndër të tjera ka qëllim që t'i ndihmohet edhe grupit punues komunal dhe të ekspertëve në procesin e hartimit të PLVM duke pasur për bazë edhe gjithpërfshirjen. Mbi këtë është bazuar edhe motoja e projektit PLVM...për qytetin tim!.

Mendimi i secilit në procesin e hartimit të dokumentit duhet dhe do të konsiderohet. Nga ky aspekt falënderojmë të gjithë ata qytetarë, pa dallim etnie, gjinie, profesioni e statusi shoqëror që kanë ndarë kohën e tyre për të plotësuar Pyetsorët e përgatitur. Kjo qasje është një pjesë e përgjegjësisë qytetare për mjedisin lokal por edhe një copëz pronësie e qytetarëve mbi dokumentin e PLVM së komunës respektive që do të aprovohet në fund të procesit.

REC-u si implementues i projektit është i kënaqur dhe nderuar që përmes këtij vlerësimi gjithpërfshirës, përmes Pyetsorëve kemi prekur dyert e rreth 11.000 familjeve, duke i bërë pjesëmarrës të procesit por edhe duke bërë indirekt një fushatë senzibilizimi për nevojën e përmirimit të situatës mjedisore në të mire të shëndetit dhe shoqërisë tonë.

Ky Raport, përveç për procesin e hartimit të PLVM-së mund të shfrytëzohet edhe nga institucione, ekspertë dhe hulumtues për zhvillime të metutjeshme në drejtim të një zhvillimi të qëndrueshëm për komunën tuaj.

Në fund si implementues të projektit, REC falenderon Qeverinë suedeze dhe Sida për mbështetjen e ofruar financiare për Vlerësimin dhe Raportin si dhe projekti e PLVM-së në tërësi. Shpreh mirënjohjen time edhe për Kryetarin e Komunës, anëtarët e Grupit Punues e veçanarisht për dy koordinatorët komunal dhe të REC-ut të PLVM-së, për partneritetin e treguar në fazën e deritashme të projektit.

Një falënderim i veçantë vlen edhe për OJQ- partnere që përmes vullnetarëve të tyre kanë bërë të mundur shpërndarjen, plotësimin, mbledhjen dhe futjen e të dhënave në database, ku më tutje u përpunuan nga eksperti i angazhuar për përpunimin e të dhënave dhe përgatitjen e këtij Raporti z. Burim Leci.

Falënderimi më i madh, përsëri shkon për qytetarët që janë pjesë e këtij Raporti, duke ju dëshiruar suksese dhe një mjedis sa më të shëndetshëm për ju familjet dhe qytetin tuaj.

Prof. Dr. Zeqir Veselaj
Drejtor, REC Zyra në Kosovë

PËR PROJEKTIN

Qëllimi kryesor i projektit Plani Lokal i Veprimit në Mjedis për Qëndrueshmëri në Kosovë përqipet që të reduktoj varfërinë në Kosovë që do të arrihej duke thyer "ciklin" shterimi i burimeve / degradimi i mjedisit - Dështimin e ekonomisë - të varfërisë së zgjeruar nga zhvillimi i PLVM-ve në 10 komuna. Ky qëllim do të arrihet nëpërmjet promovimit të cilësisë më të mirë të jetës për qytetarët e sidomos për të varfëritë dhe grupet e marginalizuara, të iniciojë aktivitete ekonomike me realizimin e projekteve mjedisore që do të çojnë drejt përmirësimit të kushteve të jetesës të qëndrueshme.

Projekti i propozuar ndihmon zhvillimin e mëtejshëm të kapaciteteve të institucioneve lokale në Kosovë për planifikimin e qëndrueshmërisë dhe menaxhimin duke adresuar çështjet e minimizimit të degradimit të mjedisit, të decentralizimit, fuqizimin e institucioneve vendore, duke e zvogëluar efektet negative të ndërrimeve në strukturat politike, duke rritur shpejtësinë e reformave institucionale. Kjo është në një vijë me kërkesat e decentralizimit dhe regjionalizimit si qëllimet e reformave të parashikuara në negociata dhe / ose marrëveshjeve për përafrimin e Kosovës me BE-në.

Objektivat e projektit të PLVM-së korrespondojnë direkt me synimet më të gjera të Programit REC për Mbështetje e Nismave Lokale në Evropën Juglindore. Ky projekt është financuar nga Sida dhe realizuar nga REC me komunat partnere si përfitues. Objektivat e projektit gjithashtu korrespondojnë me prioritetet e investimeve të rekomanduara për arritjen e Objektivave të Zhvillimit të Mijëvjeçarit (siç paraqitet në grafikun më sipër) dhe përgjigjet në dështimet e qeverisjes dhe fushat specifike të politikës neglizhuese², si dy nga katër çështjet që njihen si arsye për mangësitë në arritjen e MDGs³.

Objektiva 1: Përmirësimi i planifikimit mjedisor

Ky projekt i njeh të dyja, kërkesat ligjore në komunat përfituese dhe nevojat e shprehura nga përfaqësuesit e komunave dhe palët e interesuara vendore siç është shkruar në dokumentin Konkluzionet e Përbashkët të miratuar në konferencën rajonale "Udhërrëfyesit për Qëndrueshmërinë Lokale në Evropën Juglindore" në Beçej 2006, të vazhdojë të punojë në zhvillimin e PLVM-ve . Ky projekt do të udhëheq 10 komuna të Kosovës për të ngritur kapacitetet lokale dhe nacionale në përmirësimin e praktikave të planifikimit mjedisore.

Objektiva 2: Ofrimi i investimeve mjedisore

Projekti do të ofrojë mbështetje të drejtpërdrejtë financiare për projektet prioritare lokale me bashkëfinancim të parashikuar nga komunat përfituese. Fokus shtesë i investimeve të lidhura me aktivitetet do të jetë identifikimi i mënyrave më të mira të mundshme të përfshirjes së burimeve të financimit në dispozicion lokale dhe nacionale (p.sh. nacionale eko-fondet dhe të tjerët) në PLVM-të e zhvilluara në komunitetet përfituese. Kjo në mënyrë efektive kontribuon në qëndrueshmërinë financiare të komuniteteve lokale dhe përmirësimin e cilësisë së jetës së qytetarëve të tyre

Objektiva 3: Përmirësimin e menaxhimit mjedisor

Ndihma e drejtpërdrejtë në menaxhimin mjedisor është identifikuar si një nga faktorët kyç për fuqizimin e njerëzve të varfër dhe përmirësimin e kushteve, sidomos në komunat me minoritete, vendbanimet e marginalizuara dhe komunat e mëdha me sfidat më të mëdha urbane dhe zhvillimit të pabarabartë të lagjeve. Ujë më të mirë, higjienë, dhe infrastrukturë për menaxhimin e mbeturinave, sistemet e mbrojtjes nga ndotja dhe integrimi i strategjive sektoriale lokale janë të nevojshme në komunitete lokale në Kosovë

HYRJE

Me qëllim që hartimi i Planeve Lokale të Veprimit në Mjedis të jetë sa më gjithëpërfshirës dhe të merr në konsideratë opinionin e qytetarëve mbi çështjet e ndryshme mjedisore, gjatë muajit nëntor të vitit 2011 është realizuar hulumtimi në teren me 10 komuna të përzgjedhura për hartimin e Planit Lokal të Veprimit në Mjedis (PLVM). Komunitat të cilat kanë shprehur interes dhe janë përzgjedhura që të hartojnë PLVM-në janë: Fushë Kosova, Mitrovica, Deçani, Hani i Elezit, Graçanica, Istogu, Obiliqi, Juniku, Podujeva dhe Parteshi.

Të gjeturat nga ky hulumtim fillimisht do të jenë në dispozicion të grupeve punuese nëpër komunitat e përzgjedhura për hartimin e PLVM-së, në mënyrë që të marrin në konsideratë opinionin e qytetarëve nga komunitat përkatëse. Të gjeturat e hulumtimit do të ndihmojnë anëtarët e grupeve punuese që të trajtojnë tema të ndryshme gjatë hartimit të PLVM-ve, apo të forcojnë argumentet e tyre gjatë përzgjedhjes së pozicioneve të ndryshme në PLVM.

Hulumtimi në terren është realizuar nga organizatat joqeveritare mjedisore të cilat veprojnë në komunitat e përzgjedhura për hartimin e PLVM-së. Gjatë hulumtimit në terren anëtarët e organizatave joqeveritare përpos që kanë intervistuar respondentët në bazë të shpërndarjes së mostrës, ata edhe i kanë informuar qytetarët për rëndësinë e PLVM-së, dhe mundësinë e dhënies së kontributit të tyre në hartimin e PLVM-së. Për këtë arsye, realizimi i hulumtimit në terren, ka rezultuar me informim të drejtpërdrejtë prej më tepër se 11.000 respondentëve të përzgjedhur (qytetarëve të intervistuar) për të marrë pjesë në hulumtim. Të dhënat e mbledhura në terren, më pas janë proceduar në programin kompjuterik SPSS, i cili është program i specializuar për nxjerrjen rezultateve nga hulumtimet kuantitative sociale.

Gjetjet e hulumtimit janë të prezantuara në kapitullin e të gjeturave kryesore dhe janë të ndara për çdo komunitat. Të gjeturat për çdo komunitat janë të ndara si në vazhdim: *perceptimi për gjendjen e tanishme mjedisore, strategjia e zhvillimit dhe informimit si dhe vizioni zhvillimor.*

METODOLOGJIA

Qendra Regjionale e Mjedisit zyra në Kosovë (REC), për të realizuar këtë hulumtim në teren ka angazhuar organizatat joqeveritare mjedisore të cilat veprojnë në komunat e përzgjedhura për hartimin e PLVM-së. Roli i organizatave të angazhuara ka qenë që të intervistojnë respondentët, t'i bartin të dhënat e hulumtimit tek koordinatori i hulumtimit, si dhe të informojnë të intervistuarit shkurtimisht në lidhje me PLVM-në.

Para se të filloj hulumtimi në teren, REC-u ka organizuar trajnim një ditor për hulumtuesit, të cilët janë përzgjedhur nga organizatat joqeveritare përgjegjëse për realizimin e hulumtimit në teren. Në këtë trajnim është shpjeguar përmbajtja e pyetësorit; mënyra e administrimit të pyetësorit; mënyra e intervistimit; shpërndarja e mostrës dhe rëndësia e respektimit të përpiktë të saj; konfidencialiteti dhe kodi etik gjatë intervistimit.

Hulumtimi është realizuar në dhjetë komuna të përzgjedhura për hartimin e PLVM-ve. Numri i respondentëve për komuna është përzgjedhur në bazë të regjistrimit të popullsisë, realizuar gjatë pranverës së vitit 2011 (shih tabelën e më poshtme për ndarjen e numrit të respondentëve për komuna). Më tej, mostra e respondentëve është ndarë në bazë të gjinisë dhe në bazë të grupmoshave. Ndarja në mes të gjinive është bërë në bazë të të dhënave nga regjistrimi i fundit i popullsisë, ndërsa ndarja në grupmosha është bërë duke marr për bazë numrin e popullsisë që korrespondon me grupmoshën përkatëse si dhe statusin e tyre social, ekonomik dhe politik në të tashmen dhe të ardhmen e afërt. Ndarja e numrit të respondentëve në mes të gjinisë dhe grupmoshave është paraqitur në tabelën në vijim.

	Gjinia	Meshkuj					Femra				
		gr. mosha nr. i respod.	>18 10%	18-25 20%	25-50 43%	50-65 20%	65+ 7%	>18 10%	18-25 20%	25-50 43%	50-65 20%
1 Deçan	500	26	51	110	51	17	25	49	106	49	16
2 Fushë Kosovë	2000	102	204	442	204	68	98	196	425	196	65
Fushë Kosovë (ALB - 85%)	1700	87	173	376	173	58	83	167	361	167	55
Fushë Kosovë (MIN - 15%)	300	15	31	66	31	10	15	29	64	29	10
3 Graçanicë	500	26	51	110	51	17	25	49	106	49	16
Graçanicë (SRB - 90%)	450	23	46	99	46	15	22	44	96	44	15
Graçanicë (MIN - 10%)	50	3	5	11	5	2	2	5	11	5	2
4 Hani i Elezit	500	26	51	110	51	17	25	49	106	49	16
5 Istog	500	26	51	110	51	17	25	49	106	49	16
Istog (ALB - 95%)	475	24	48	105	48	16	23	47	101	47	16
Istog (MIN - 5%)	25	1	3	6	3	1	1	2	5	2	1
6 Junik	500	26	51	110	51	17	25	49	106	49	16
7 Mitrovicë	3500	179	357	773	357	119	172	343	743	343	114
Mitrovicë (ALB - 80%)	2800	143	286	619	286	95	137	274	594	274	91
Mitrovicë (MIN - 20%)	700	36	71	155	71	24	34	69	149	69	23
8 Obiliq	500	26	51	110	51	17	25	49	106	49	16
Obiliq (ALB - 90%)	450	23	46	99	46	15	22	44	96	44	15
Obiliq (MIN - 10%)	50	3	5	11	5	2	2	5	11	5	2
9 Partesh	500	26	51	110	51	17	25	49	106	49	16
10 Podujevë	2000	102	204	442	204	68	98	196	425	196	65
Podujevë (ALB - 95%)	1900	97	194	420	194	65	93	186	403	186	62
Podujevë (Min - 5%)	100	5	10	22	10	3	5	10	21	10	3
Nr i respondentëve	11000	561	1122	2431	1122	374	539	1078	2335	1078	359

Respondentët apo qytetarët e intervistuar janë përzgjedhur me metodën e rastit d.m.th për secilën pikënisje, çdo i treti person është ftuar për intervistë apo në çdo të dytën shtëpi është trokitur për

intervistë. Respondentët kanë pasur mundësinë që të japin (apo mos të japin) të dhënat e tyre për t'u informuar rreth hartimit të PLVM-së në komunën e tyre. Këto të dhëna kanë shërbyer edhe për të kontrolluar cilësinë e hulumtimit në teren. Një numër i konsideruar i të anketuarve, të cilët kanë lënë në dispozicion kontaktet e tyre, janë kontaktuar për të vërtetuar vlefshmërinë e hulumtimit në teren – me shpërndarjen e mostrës dhe kështu me këtë kontroll të cilësisë është arritur vlefshmëria e hulumtimit. Pas mbledhjes së të dhënave në teren, pyetësorët janë administruar në programin kompjuterik të quajtur SPSS dhe janë gjeneruar të dhënat dhe grafikët për përgjigjet e dhëna nga respondentët.

SHËNIM:

Grafikët dhe tabelat në pyetjet me numër rendor (1.2.), (1.3.), (1.4.), (2.3.), (2.9.) dhe (3.1.)¹ në total japin një përqindje më të lartë se 100 %. Kjo është si rrjedhojë e fuzionimit të të dhënave nga më tepër se një tabelë apo grafik në një tabelë apo grafik të vetëm. Në këtë mënyrë është mundësuar që të nxirret në mënyrë të saktë prioriteti i çështjeve të ndryshme për pyetjet në fjalë. Kjo do të thotë, se për pyetjen (1.2) në vend që të paraqiten pesë tabela dhe grafikë të ndryshëm ato janë të shprehura me një grafik dhe tabelë të vetme – e cila mundëson leximin sa më të lehtë të të gjeturave nga lexuesit e raportit.

¹ 1.2. Pesë problemet kryesore në fushën e mjedisit në komunën tuaj; 1.3. Tre ndotësit kryesor të mjedisit në territorin e komunës tuaj; 1.4. Dy institucionet që merren më së tepërmi me zgjidhjen e problemeve në fushën e mjedisit; 2.3. Çka duhet të jetë baza e zhvillimit të ardhshëm në komunën tuaj?; 2.9. Nga informoheni rreth gjendjes mjedisore në komunë?; 3.1. Rrumbullakosni 3 problemet që më së shumti ndikojnë negativisht në cilësinë e jetës në lagjen tuaj

Të gjeturat kryesore për komunën e Mitrovicës

Shpërndarja e mostrës për komunën e Mitrovicës

Komuna	Gjinia		Meshkuj (51%)					Femra (49%)				
	Mosha # i resp.	>18 10%	18-25 20%	25-50 43%	50-65 20%	65+ 7%	>18 10%	18-25 20%	25-50 43%	50-65 20%	65+ 7%	
Mitrovicë	3500	179	357	773	357	119	172	343	743	343	114	
Mitrovicë (Shqip. - 80%)	2800	143	286	619	286	95	137	274	594	274	91	
Mitrovicë (Min - 20%)	700	36	71	155	71	24	34	69	149	69	23	

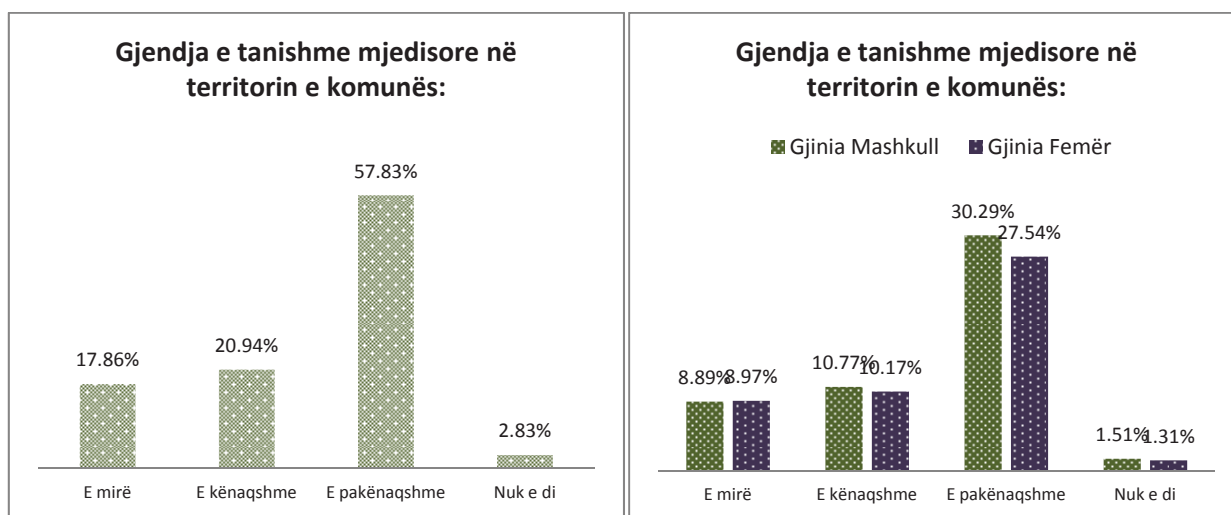
Për realizimin e këtij hulumtimi në pjesët urbane të Mitrovicës janë intervistuar 2800 respondent, ku prej tyre 80 % kanë qenë shqiptarë dhe 20 % nga radhët e minoriteteve. Kjo shpërndarje e mostrës është ndarë tutje në aspektin gjinor: 51 % meshkuj dhe 49 % femra, ndarje e bazuar në të dhënat e regjistrimit të popullsisë të realizuar gjatë pranverës së vitit 2011. Ndarja e mostrës ka filluar edhe më tutje të shpërndahet nëpër grupmosha, si për meshkuj ashtu edhe për femra: 10 % e respondentëve kanë përbërë grupmoshën nën 18 vjeç; 20 % për grupmoshën 18 deri në 25 vjeç; 43 % për grupmoshën 25 deri në 50 vjeç; 20 % për grupmoshën 50 deri në 65 vjeç; si dhe 7 % për grupmoshën mbi 65 vjeç. Kjo ndarje në grupmosha është bazuar në numrin e respondentëve që e përbëjnë atë grupmoshë, ndikimin dhe reflektimin që kanë në jetën sociale, politike dhe ekonomike, si dhe ndikimin dhe reflektimin që mund të kenë në të ardhmen e afërt.

1. PERCEPTIMI PËR GJENDJEN E TANISHME MJEDISORE

1.1. Gjendja e tanishme mjedisore në territorin e komunës e tuaj?

		E mirë	E kënaqshme	E pakënaqshme	Nuk e di
Gjinia	Mashkull	311 8.89%	377 10.77%	1060 30.29%	53 1.51%
	Femër	314 8.97%	356 10.17%	964 27.54%	46 1.31%
Total		625 17.86%	733 20.94%	2024 57.83%	99 2.83%

Në pyetjen se si e vlerësoni gjendjen e tanishme mjedisore në territorin e komunës tuaj, shumica e respondentëve nga Mitrovica janë përgjigjur se: gjendja në territorin e komunës së tyre është e pakënaqshme me gjithsej 57.83%, e mirë me 17.86% dhe e kënaqshme me 20.94%. Kjo përgjigje nuk dallon shumë kur krahasohet në mes të dy gjinive. Për më tepër shih ilustrimin në grafikët e më poshtëm.

1.2. Pesë problemet kryesore në fushën e mjedisit në komunën tuaj?

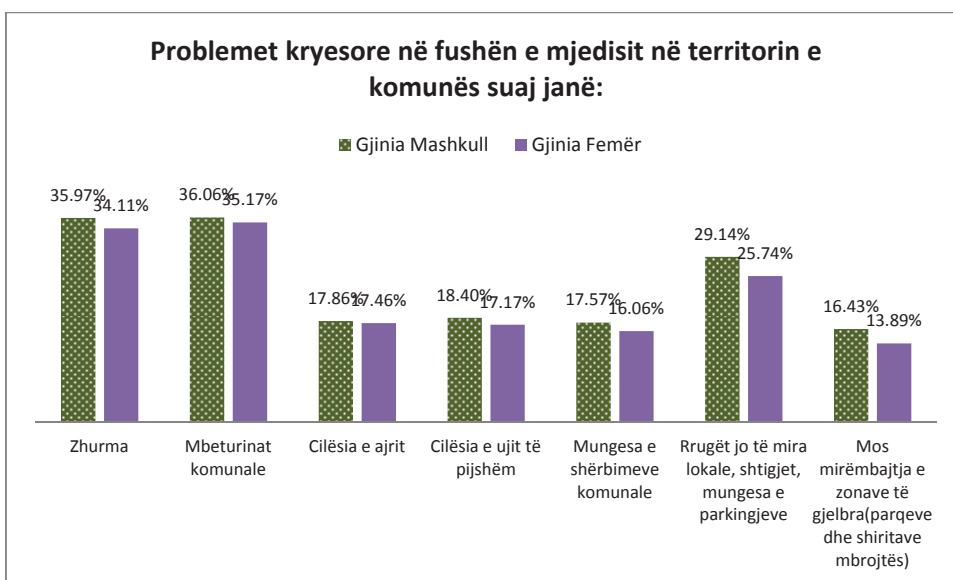
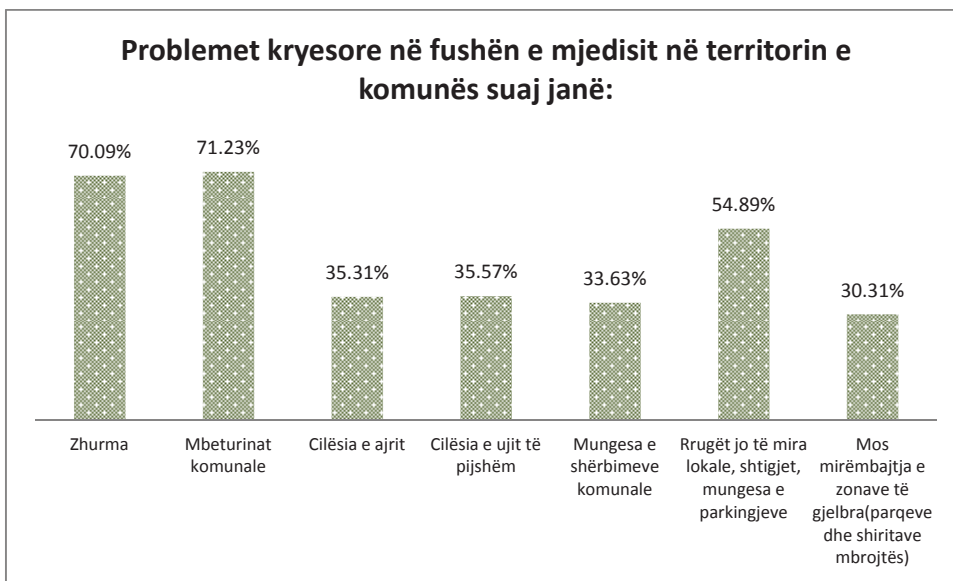
	Zhurma	Mbeturinat komunale	Cilësia e ajrit	Cilësia e ujit të pijshëm	Mungesa e shërbimeve komunale	Rrugët jo të mira lokale, shtigjet, mungesa e parkingjeve	Mos mirëmbajtja e zonave të gjelbra (parqe dhe shiritave mbrojtës)	
Gjinia	Mashkull	1259	1262	625	644	615	1020	575
	Femër	1194	1231	611	601	562	901	486
Total		2453	2493	1236	1245	1177	1921	1061
		70.09%	71.23%	35.31%	35.57%	33.63%	54.89%	30.31%

Si problem kryesor të mjedisit qytetarët nga Mitrovica kanë listuar²:

- Menaxhimi e mbeturinave komunale**, si problemin kryesor;
- Zhurmen**, si problemin e dytë më të rëndësishëm;
- Rrugët jo të mira lokale, shtigjet, mungesa e parkingjeve**, si problemin e tretë më të rëndësishëm;
- Cilësinë e ajrit**, si problemin e katërt më të rëndësishëm si dhe
- Mungesa e shërbimeve komunale**, është renditur si problemi i pestë për nga rëndësia.

Edhe në këtë rast renditja e problemeve mjedisore nuk ka ndryshuar për nga perceptimi gjinor, për ilustrim shih grafikët në vazhdim.

² SHËNIM: Grafikët dhe tabelat në pyetjet me numër rendor (1.2.), (1.3.), (1.4.), (2.3.), (2.9.) dhe (3.1) në total japin një përqindje më të lartë se 100%. Kjo është si rrjedhojë e fuzionimit të të dhënave nga më tepër se një tabelë apo grafikë në një tabelë apo grafik të vetëm. Në këtë mënyrë është mundësuar që të nxirret në mënyrë të saktë prioriteti i çështjeve të ndryshme për pyetjet në fjalë. Kjo do të thotë, se për pyetjen (1.2) në vend që të paraqiten pesë tabela dhe grafikë të ndryshëm ato janë të shprehura me një grafikë dhe tabelë të vetme – e cila mundëson leximin sa më të lehtë të të gjeturave nga lexuesit e raportit.

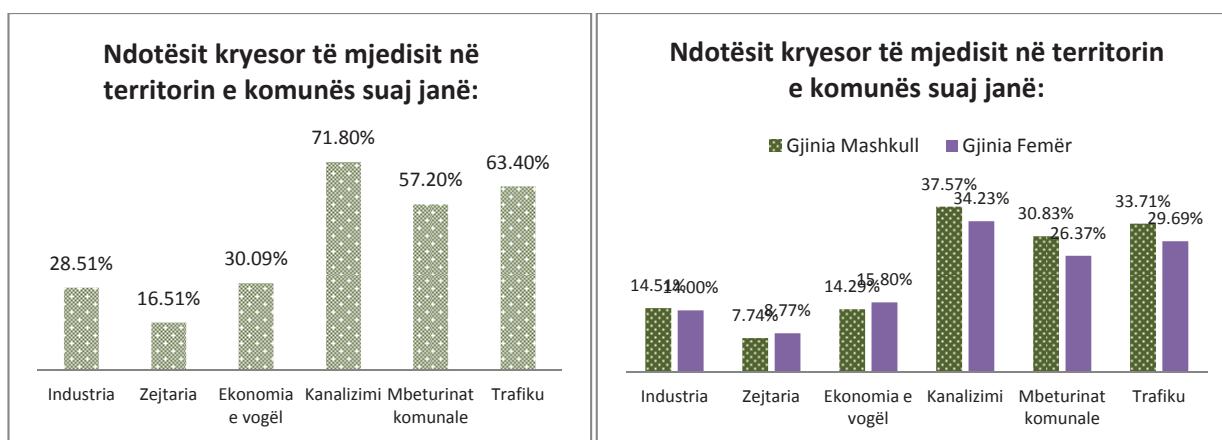

Si probleme tjera qytetarët e Mitrovicës kanë listuar: mungesën e ndriçimit publik, mungesën e kontrolleve policore për mjedis dhe mos mirëmbajtja e ndërtesave kolektive. Si probleme tjera mjedisore qytetarët minoritarë nga Mitrovica kanë listuar: gazrat e liruara nga automjetet, kontaminimi nga bombardimet e NATO-s, mungesa e parqeve dhe hapësirave rekreative-sportive.

1.3. Tre ndotësit kryesor të mjedisit në territorin e komunës suaj?

		Industria	Zejtaria	Ekonomia e vogël	Bujqësia	Kanalizimi	Mbeturinat komunale	Trafiku	Ndezjet për nxehje
Gjinia	Mashkull	349	151	337	117	1136	1004	1010	133
		12.6%	5.4%	12.1%	4.2%	40.9%	36.1%	36.3%	4.8%
Gjinia	Femër	351	191	378	156	999	854	879	124
		12.6%	6.9%	13.6%	5.6%	35.9%	30.7%	31.6%	4.5%
Total		700	342	715	273	2135	1858	1889	257
		25.2%	12.3%	25.7%	9.8%	76.8%	66.8%	67.9%	9.2%

Si ndotës kryesor të mjedisit në komunën e Mitrovicës respondentët kanë paraqitur: **kanalizimin, trafikun, mbeturinat komunale, ekonomia e vogël dhe industrinë**. Kjo ndarje nuk dallon shumë në aspektin gjinor. Për më tepër shih paraqitjen grafike.

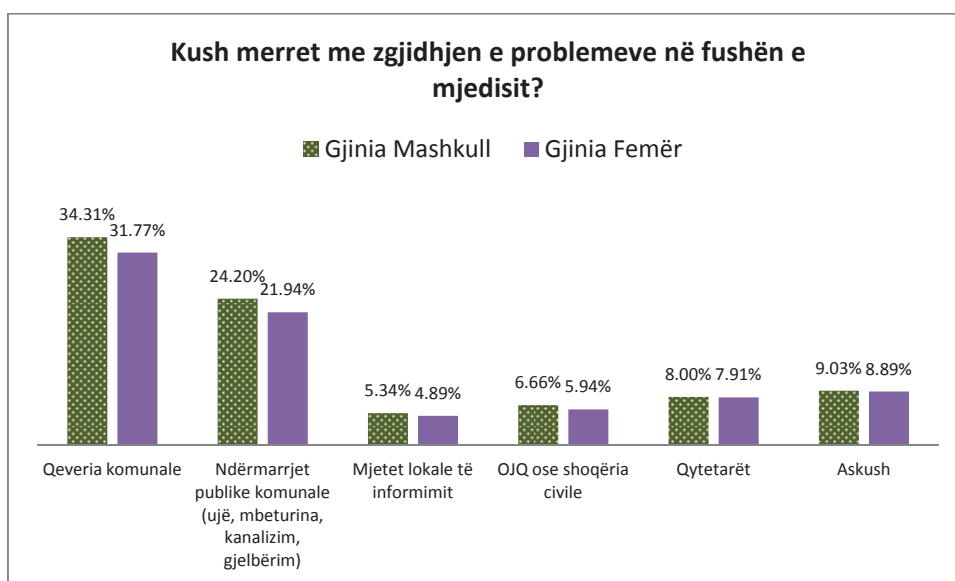
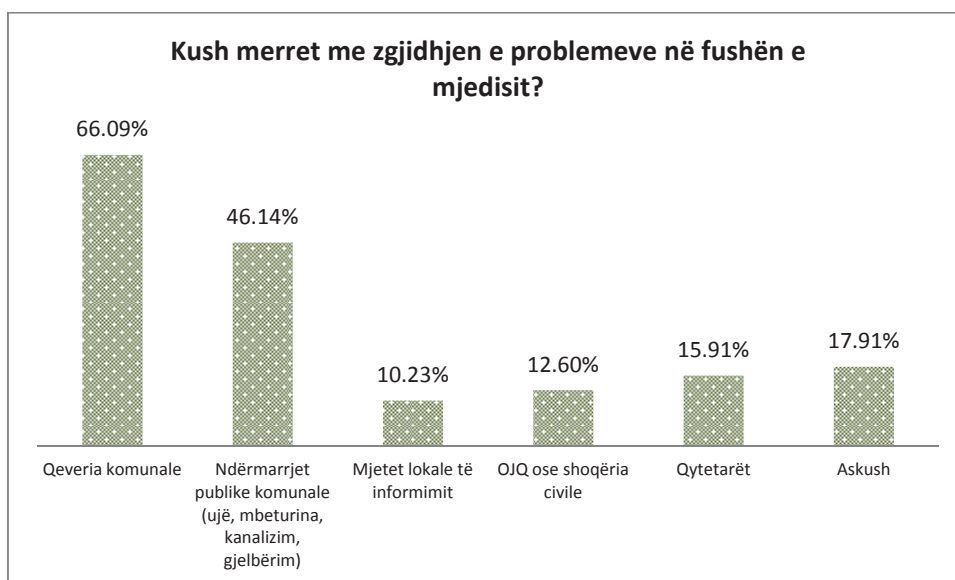

Si ndotës tjerë, qytetarët e Mitrovicës kanë listuar: vetë qytetarët si dhe rrugët e këqija, ndërsa qytetarët minoritarë kanë listuar: gazrat e lira nga automjetet dhe kontaminimi nga bombardimet e NATO-s.

1.4. Dy institucionet që merren më së tepërmi me zgjidhjen e problemeve mjedisore

		Qeveria komunale	Ndërmarrjet publike komunale (ujë, mbeturina, kanalizim, gjelbërim)	Mjetet lokale të informimit	OJQ ose shoqëria civile	Qytetarët	Askush
Gjinia	Mashkull	1201	847	187	233	280	316
		34.31%	24.20%	5.34%	6.66%	8.00%	9.03%
Gjinia	Femër	1112	768	171	208	277	311
		31.77%	21.94%	4.89%	5.94%	7.91%	8.89%
Total		2313	1615	358	441	557	627
		66.09%	46.14%	10.23%	12.60%	15.91%	17.91%

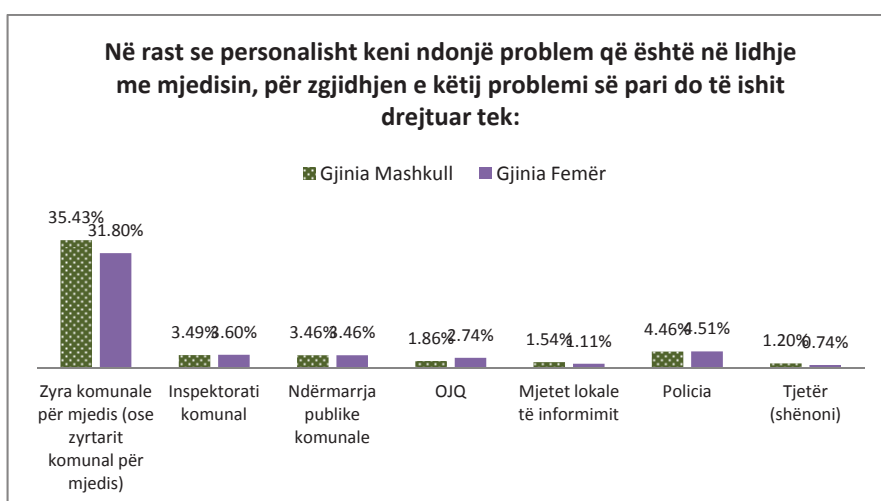
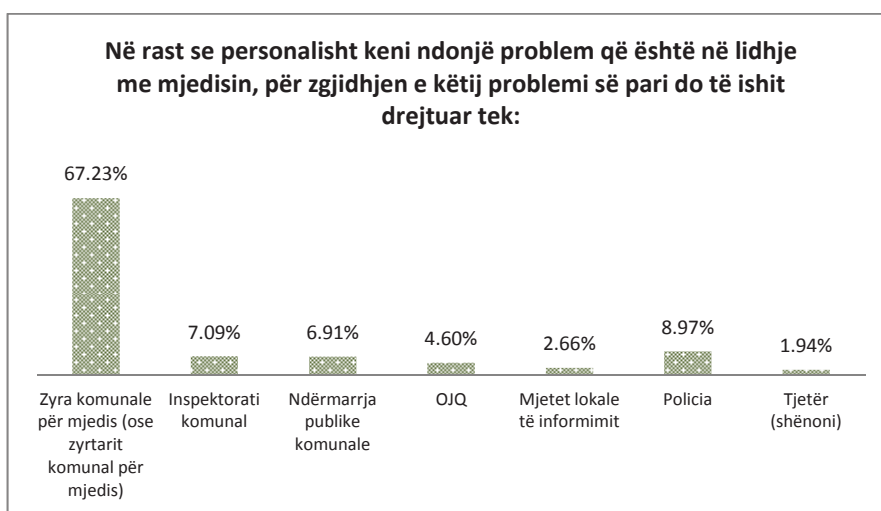
Respodentët nga *Mitrovica* më së tepërmi mbështetën tek **qeveria komunale** në zgjidhjen e problemeve në fushën e mjedisit, kurse si alternativë të dytë i zgjedhin **ndërmarrjet publike komunale**. Për më tepër shih ilustrimin grafik.

1.5. Në rast se personalisht keni ndonjë problem që është në lidhje me mjedisin, për zgjidhjen e këtij problemi së pari do të ishit drejtuar tek:

	Zyra komunale për mjedis (ose zyrtarit komunal për mjedis)	Inspektorati komunal	Ndërmarrja publike komunale	OJQ	Mjetet lokale të informimit	Policia	Tjetër (shënoni)	
Gjinia	Mashkull	1240 35.43%	122 3.49%	121 3.46%	65 1.86%	54 1.54%	156 4.46%	42 1.20%
	Femër	1113 31.80%	126 3.60%	121 3.46%	96 2.74%	39 1.11%	158 4.51%	26 0.74%
Total		2353 67.23%	248 7.09%	242 6.91%	161 4.60%	93 2.66%	314 8.97%	68 1.94%

Për problemet individuale mjedisore qytetarët e *Mitrovicës* fillimisht do të drejtoheshin tek **zyra komunale për mjedis** dhe më pas tek **policia**. Shih paraqitjet grafike në vijim.

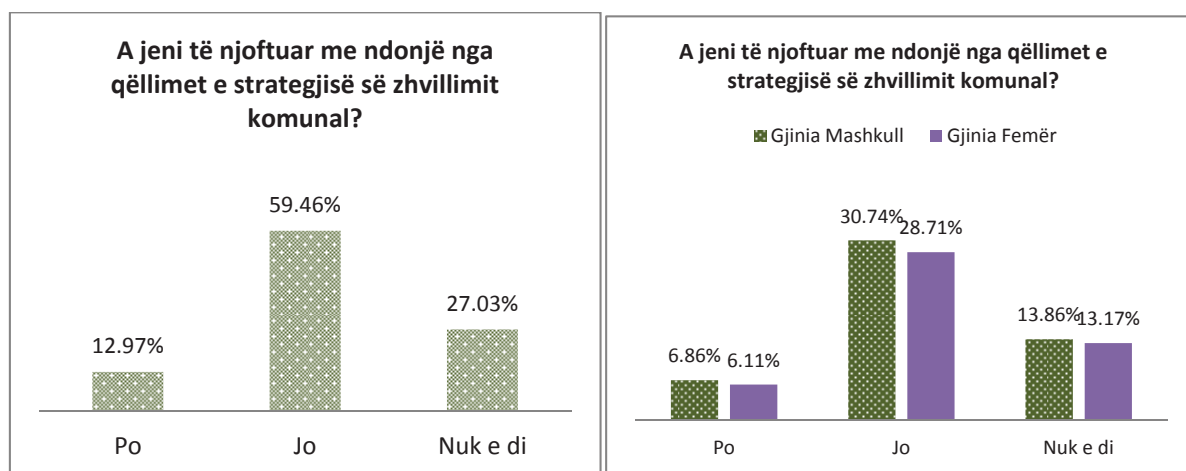

2. STRATEGJIA E ZHVILLIMIT DHE INFORMIMIT

2.1. A jeni të njoftuar me ndonjë nga qëllimet e strategjisë së zhvillimit komunal?

		Po	Jo	Nuk e di
Gjinia	Mashkull	240	1076	485
		6.86%	30.74%	13.86%
	Femër	214	1005	461
		6.11%	28.71%	13.17%
Total		454	2081	946
		12.97%	59.46%	27.03%

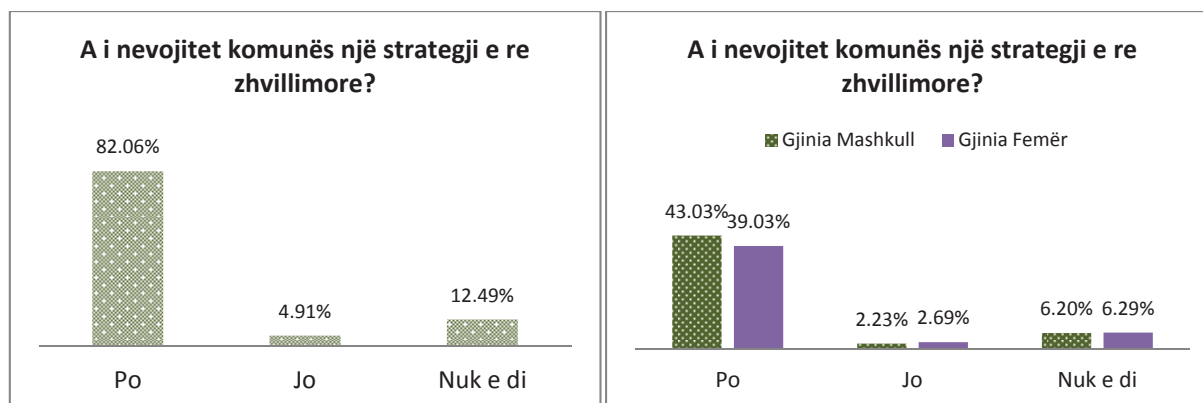
Shumica e qytetarëve të intervistuar të *Mitrovicës* janë shprehur se nuk janë të njoftuar me qëllimet e strategjisë së zhvillimit komunal me 59.46%; apo nuk janë në dijeni se ekziston diçka e tillë me 27.03%; përderisa vetëm 12.97% shprehen se janë në dijeni mbi qëllimet e strategjisë së zhvillimit komunal. Për ilustrim shih grafikët e më poshtëm.

2.2. A i nevojitet komunës një strategi e re zhvillimore?

		Po	Jo	Nuk e di
Gjinia	Mashkull	1506	78	217
		43.03%	2.23%	6.20%
	Femër	1366	94	220
		39.03%	2.69%	6.29%
Total		2872	172	437
		82.06%	4.91%	12.49%

Në pyetjen se a i nevojitet komunës së *Mitrovicës* një strategji e re zhvillimore, shumica e qytetarëve të intervistuar janë shprehur se i nevojitet me 82.06%, nuk i nevojitet me 4.91%, dhe se nuk e dinë se a ekziston diçka e tillë me 12.49% prej tyre. Sa i përket kësaj pyetje, si femrat ashtu edhe meshkujt kanë pikëpamje pothuajse të njëjtë. Për më tepër shih ilustrimin në vazhdim.

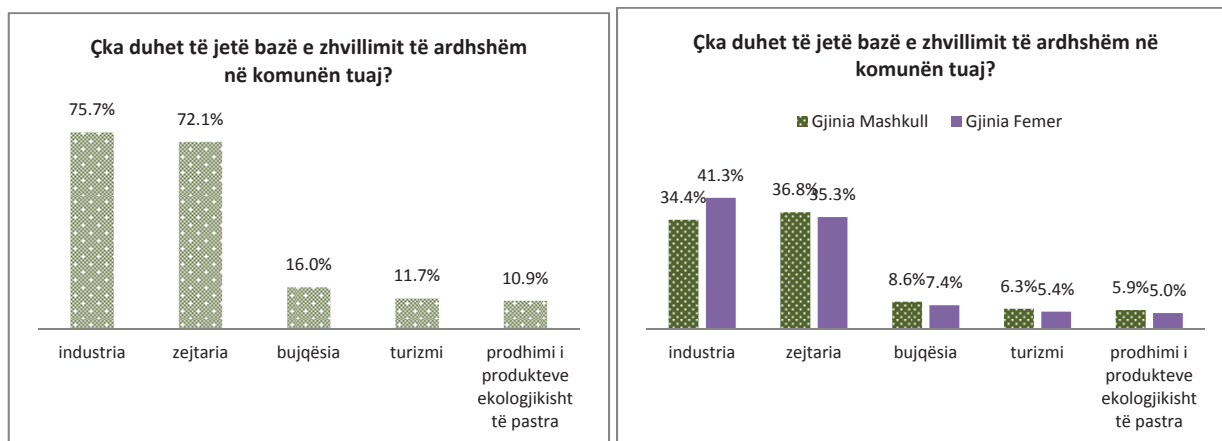
2.3. Çka duhet të jetë bazë e zhvillimit të ardhshëm në komunën tuaj?

	Industria	Zejtaria	Bujqësia	Turizmi	Prodhimi i eko- produkteve
Gjinia					
Mashkull	956 34.4%	1023 36.8%	238 8.6%	176 6.3%	164 5.9%
Femër	1149 41.3%	980 35.3%	207 7.4%	150 5.4%	138 5.0%
Total	2105 75.7%	2003 72.1%	445 16.0%	326 11.7%	302 10.9%

Si bazë për zhvillimin ardhshëm të *Mitrovicës*, qytetarët e intervistuar listojnë:

- i) **Industrinë,**
- ii) **Zejtarinë,**
- iii) **Bujqësinë,**
- iv) **Turizmin,**
- v) **Prodhimin e produkteve ekologjikisht të pastra,** e të tjera.

Shih ilustrimin grafik për rëndësinë e dhënë, nga të intervistuarit, për fushat bazë për zhvillim të komunës së tyre në të ardhmen.

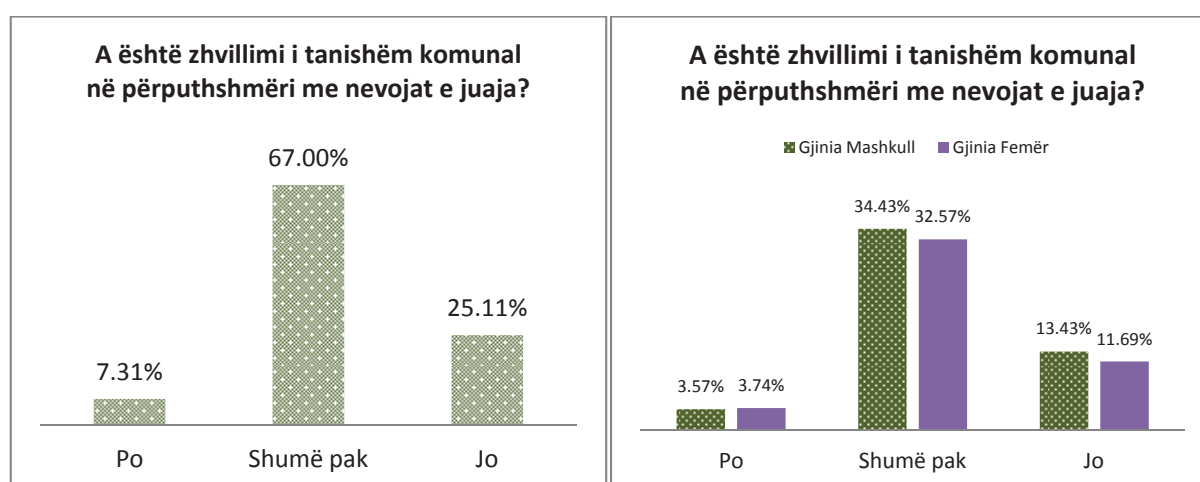

Si bazë tjetër për zhvillim të ardhshëm të komunës, qytetarët e Mitrovicës kanë listuar: hapjen e fabrikave dhe krijimin e parkut të biznesit.

2.4. A është zhvillimi i tanishëm komunal në përputhshmëri me nevojat e juaja?

		Po	Shumë pak	Jo
Gjinia	Mashkull	125 3.57%	1205 34.43%	470 13.43%
	Femër	131 3.74%	1140 32.57%	409 11.69%
Total		256 7.31%	2345 67.00%	879 25.11%

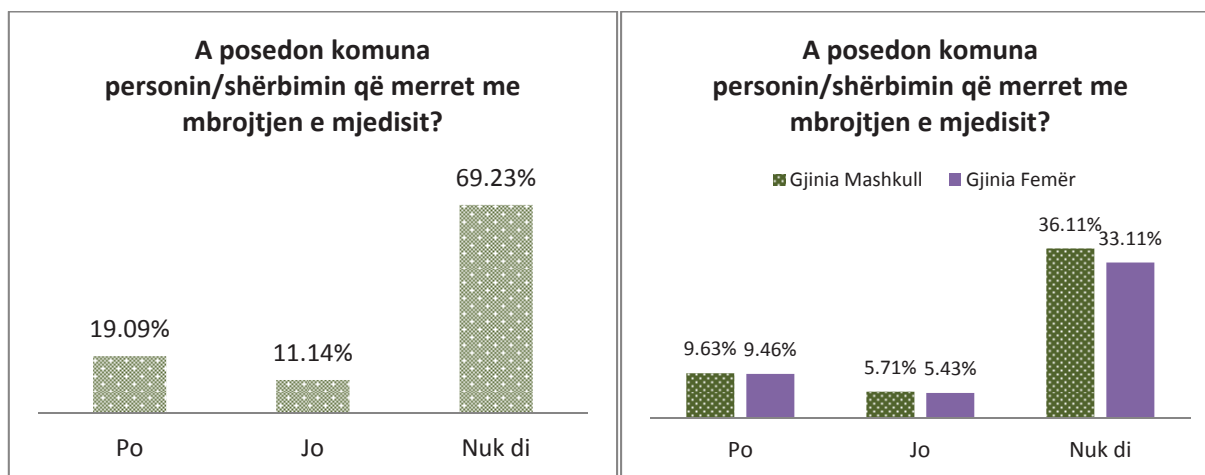
Shumica e qytetarëve të intervistuar, shprehen se zhvillimi i tanishëm i *Mitrovicës* shumë pak përkon me nevojat e qytetarëve me 67.00 %, *nuk* përshtatet nevojave të tyre 25.11%, përderisa 7.31% mendojnë se zhvillimi komunal është në harmoni me nevojat e qytetarëve. Shih grafikët në vijim për ilustrim vizual.

2.5. A posedon komuna personin/shërbimin që merret me mbrojtjen e mjedisit?

		Po	Jo	Nuk di
Gjinia	Mashkull	337	200	1264
		9.63%	5.71%	36.11%
	Femër	331	190	1159
		9.46%	5.43%	33.11%
Total		668	390	2423
		19.09%	11.14%	69.23%

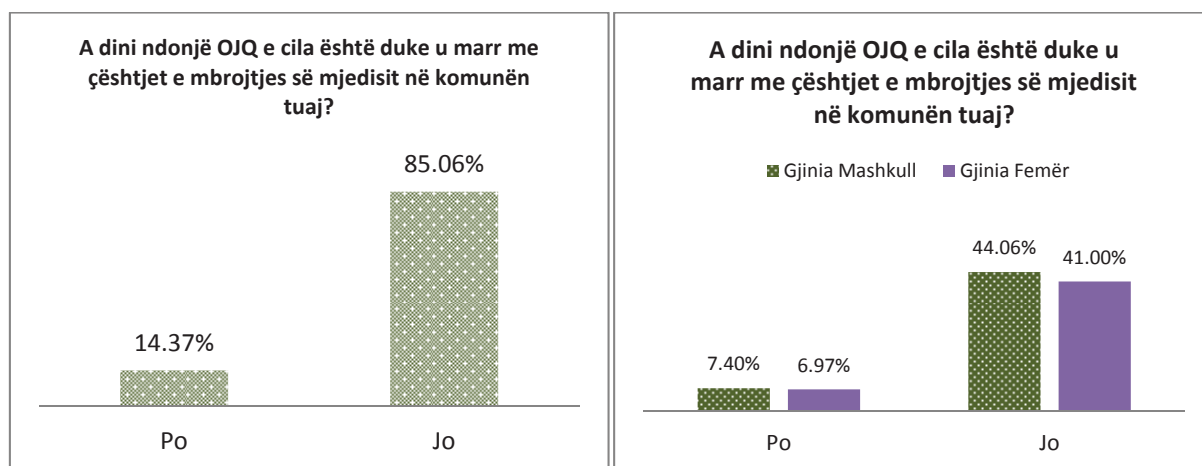
Një numër shumë i vogël i qytetarëve të intervistuar, janë në dijeni se komuna e *Mitrovicës* posedon personin apo shërbimin që merret me mbrojtjen e mjedisit. Një përqindje prej 19.09 % janë shprehur se komuna posedon personin apo shërbimin që merret me mbrojtje të mjedisit, 11.14 % shprehen që komuna nuk e ka këtë shërbim, ndërsa 69.23 % nuk e dinë se a e posedon komuna këtë shërbim apo jo. Shih grafikët në vijim për ilustrim vizual.

2.6. A dini ndonjë organizatë joqeveritare e cila në mënyrë aktive është duke u marr me çështjet e mbrojtjes së mjedisit në territorin e komunës suaj?

		Po	Jo
Gjinia	Mashkull	259	1542
		7.40%	44.06%
	Femër	244	1435
		6.97%	41.00%
Total		503	2977
		14.37%	85.06%

Shumica e qytetarëve të intervistuar nga *Mitrovica* nuk janë në dijeni për ekzistencën apo veprimtarinë e organizatave të shoqërisë civile që merren me çështjet e mbrojtjes së mjedisit. Në përqindje 85.06% janë shprehur senuk ekzistojnë organizata të tilla në territorin e komunës së tyre.

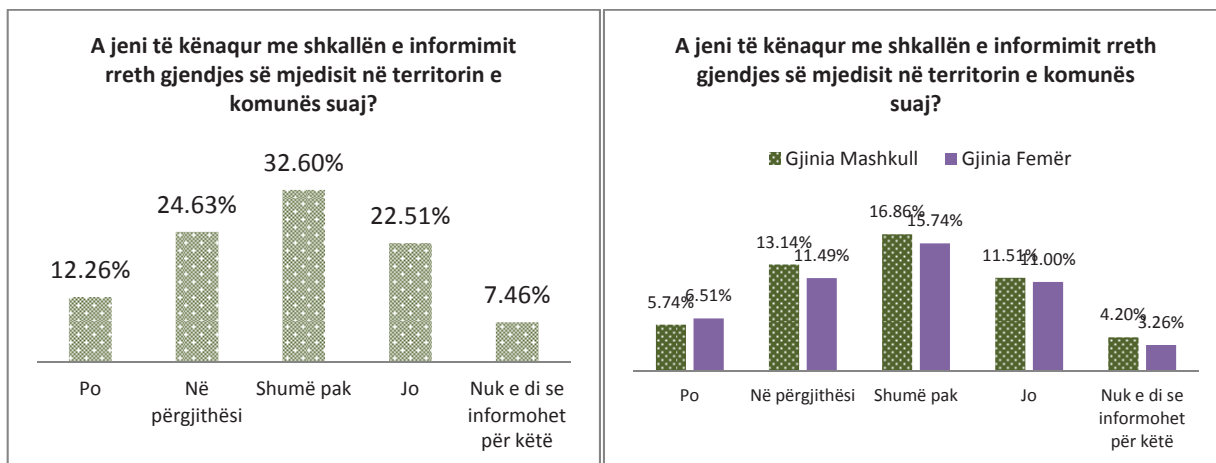
2.7. Emrat e organizatave që njihin responentët në komunën e tyre:

CBM – Mitrovica; Diakonie Kosova; Drita, Eko-Trepça; Këshilli i Veprimit Rinor Lokal; Labirinti; Lëvizja Koha; Me Dorë në Zemër; Mercy Corps; Eko-Protection; Mingos; Mjedisi Global; Mundësia; Fol; Forumi 2014; Fuga; Gjelbërimi; Hareja – Prishtinë; IOM; Integra; Paci; Pëllumbat e Paqes; IRC; ADRA; PRD Social; Rilindja; Rinia e Mitrovicës; Together; Kopf; Uniteti; Yjet e Galaktikës. Ndërsa qytetarët minoritarë kanë listuar: Bizuic Autor – Olivera, Biznis Centar, CBM, IOM, UNDP, WBA, USAID, DRC, Mercy Corps, OJQ ‘Ruka Prijateljstva’, OSCE, UNHCR, PRGJ, Mundësia.

2.8. A jeni të kënaqur me shkallën e informimit rreth gjendjes së mjedisit në territorin e komunës suaj?

		Po	Në përgjithësi	Shumë pak	Jo	Nuk e di se informohet për këtë
Gjinia	Mashkull	201 5.74%	460 13.14%	590 16.86%	403 11.51%	147 4.20%
	Femër	228 6.51%	402 11.49%	551 15.74%	385 11.00%	114 3.26%
Total		429 12.26%	862 24.63%	1141 32.60%	788 22.51%	261 7.46%

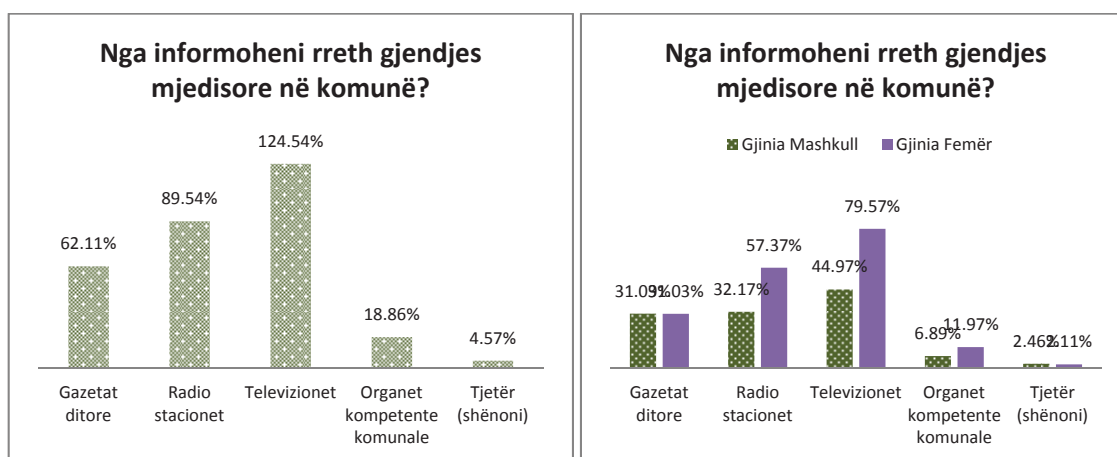
Nga të gjeturat e hulumtimit, qytetarët e intervistuar të *Mitrovicës* në përgjithësi nuk janë të kënaqur me shkallën e informimit rreth gjendjes mjedisore në komunën e tyre. Për këtë 22.5 % janë përgjigjur se nuk janë fare të kënaqur me shkallën e informimit, 32.60% shumë pak të kënaqur, 24.63% në përgjithësi të kënaqur, për deri sa vetëm 12.26% prej tyre janë shprehur se janë të kënaqur me shkallën e informimit. Për më tepër shih paraqitjet grafike.

2.9. Nga informoheni rreth gjendjes mjedisore në komunë?

	Gazetat ditore	Radio stacionet	Televizionet	Organet kompetente komunale	Tjetër (shënioni)
Gjinia Mashkull	1088	1126	1574	241	86
	31.09%	32.17%	44.97%	6.89%	2.46%
Gjinia Femër	1086	2008	2785	419	74
	31.03%	57.37%	79.57%	11.97%	2.11%
Total	2174	3134	4359	660	160
	62.11%	89.54%	124.54%	18.86%	4.57%

Si medime të informimit për gjendjen mjedisore, qytetarët e intervistuar të Mitrovicës, kanë përzgjedhur **televizionin** si mediumin **primar**, **radio stacionet** si mediumin **sekondar**, dhe **gazetat ditore** si mediumin **terciar**. Për ilustrim vizual shih grafikët në vijim.

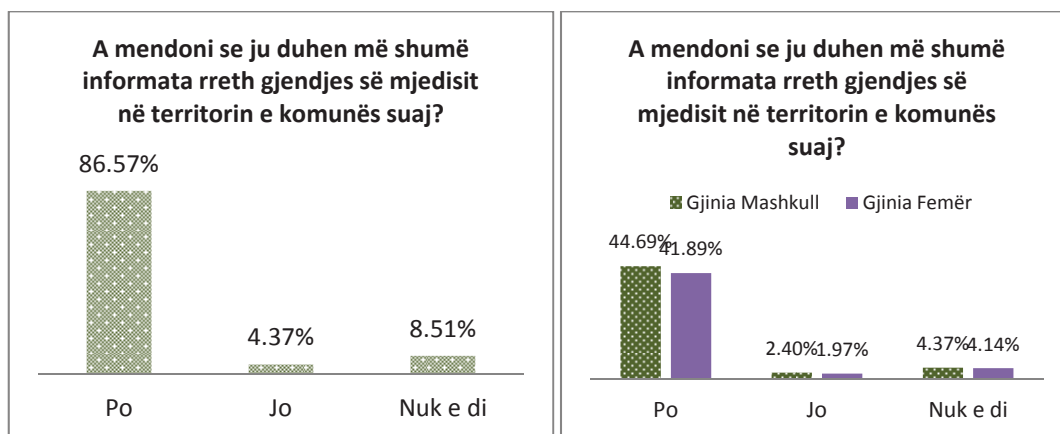

Forma tjera të informimit të cekura nga responentët janë: observimi personal, interneti dhe nga personat qe bashkëbisedojnë ne jetën e përditshme. Ndërsa, qytetarët minoritarë nga Mitrovica kanë listuar: internetin, afishet apo billbordat dhe OJQ-të.

2.10. A mendoni se ju duhen më shumë informata rreth gjendjes së mjedisit në territorin e komunës suaj?

		Po	Jo	Nuk e di
Gjinia	Mashkull	1564	84	153
		44.69%	2.40%	4.37%
	Femër	1466	69	145
		41.89%	1.97%	4.14%
Total		3030	153	298
		86.57%	4.37%	8.51%

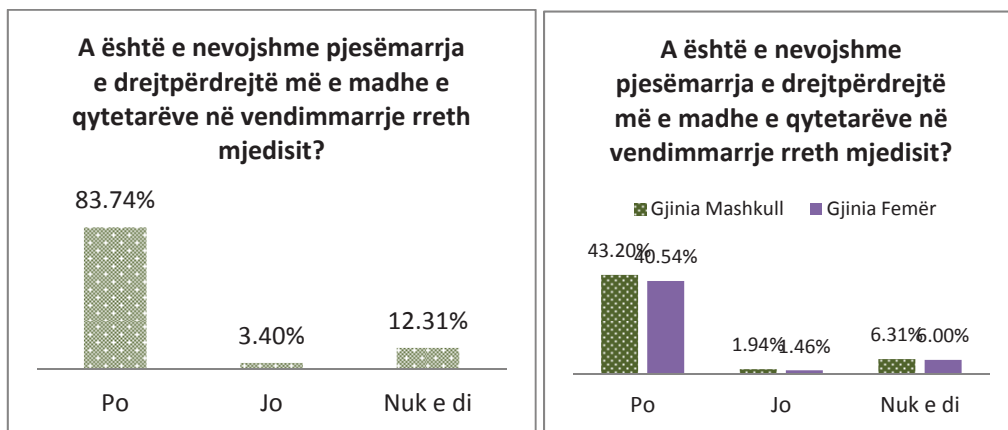
Shumica e qytetarëve të intervistuar të *Mitrovicës*, në pyetjen se a ju duhen më tepër informata rreth gjendjes mjedisore në territorin e komunës tuaj, me 86.57% janë shprehur se kanë nevojë për më tepër informata për gjendjen mjedisore në komunën e tyre. Kjo përgjigje nuk dallonshumë mes respondentëve meshkuj dhe femra. Për ilustrim shih grafikët në vijim.

2.11. A është e nevojshme pjesëmarrja e drejtpërdrejtë më e madhe e qytetarëve në vendimmarrje rreth mjedisit?

		Po	Jo	Nuk e di
Gjinia	Mashkull	1512	68	221
		43.20%	1.94%	6.31%
	Femër	1419	51	210
		40.54%	1.46%	6.00%
Total		2931	119	431
		83.74%	3.40%	12.31%

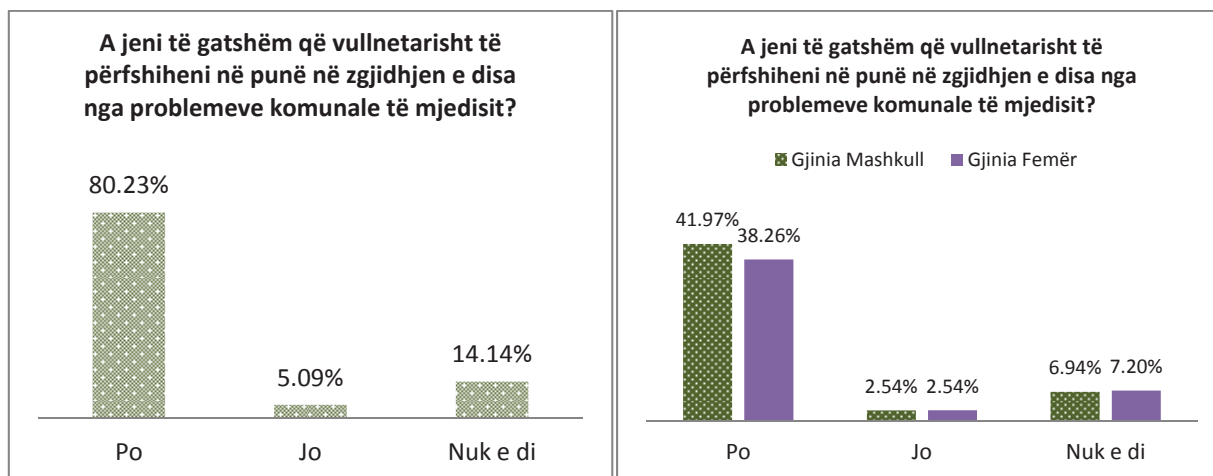
Shumica e konsideruar e qytetarëve të intervistuar të *Mitrovicës*, janë shprehur se pjesëmarrja e drejtpërdrejtë e qytetarëve në proceset vendimmarrëse është e nevojshme. E shprehur në përqindje, 83.74% janë shprehur se pjesëmarrja është e nevojshme. Kjo përqindje nuk dallonshumë mes respondentëve meshkuj dhe femra. Për më tepër shih grafikët në vazhdim.

2.12. A jeni të gatshëm që vullnetarisht të përfshiheni në punë për zgjidhjen e disa problemeve komunale të mjedisit?

		Po	Jo	Nuk e di
Gjinia	Mashkull	1469	89	243
		41.97%	2.54%	6.94%
	Femër	1339	89	252
		38.26%	2.54%	7.20%
Total		2808	178	495
		80.23%	5.09%	14.14%

Nga të gjeturat e hulumtimit, qytetarët e *Mitrovicës* janë të gatshëm që të angazhohen vullnetarisht në zgjidhjen e disa problemeve mjedisore në komunitetin e tyre. Një përqindje e lartë prej 80.23% janë të gatshëm që të bëjnë punë vullnetare; 14.14% nuk e dinë se a do të angazhoheshin kurse 5.09% nuk do të angazhoheshin në punë vullnetare. Në përgjithësi gatishmëria e meshkujve është më lartë për angazhim në punë vullnetare se sa ajo e femrave. Për ilustrim shih grafikët e më poshtme.

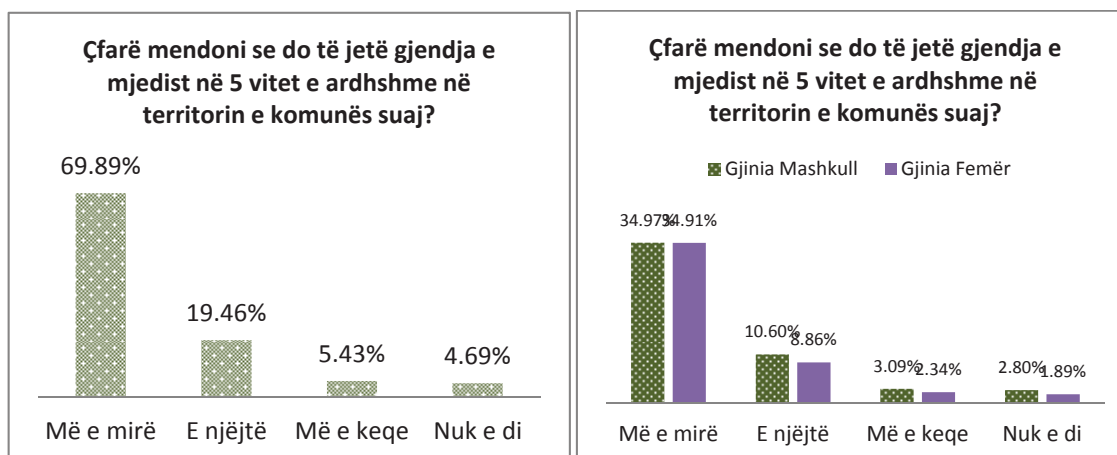

3. VIZIONI ZHVILLIMOR

3.1. Çfarë mendoni se do të jetë gjendja e mjedisit në 5 vitet e ardhshme në territorin e komunës suaj?

		Më e mirë	E njëjtë	Më e keqe	Nuk e di
Gjinia	Mashkull	1224	371	108	98
		34.97%	10.60%	3.09%	2.80%
	Femër	1222	310	82	66
		34.91%	8.86%	2.34%	1.89%
Total		2446	681	190	164
		69.89%	19.46%	5.43%	4.69%

Shumica e qytetarëve të intervistuar të *Mitrovicës*, janë optimist sa i përket gjendjes së ardhshme mjedisore. Në pyetjen, se çfarë mendoni se do të jetë gjendja mjedisore në pesë (5) vitet e ardhshme në territorin e komunës suaj, shumica e respondentëve janë përgjigjur se do të jetë *më e mirë* me 69.89%, *e njëjtë* 19.46%, si dhe *më e keqe* me 5.43%. Pothuajse mendimin e njëjtë e ndajnë si femrat ashtu edhe meshkujt. Për ilustrim shih tabelat e poshtë shënuara.

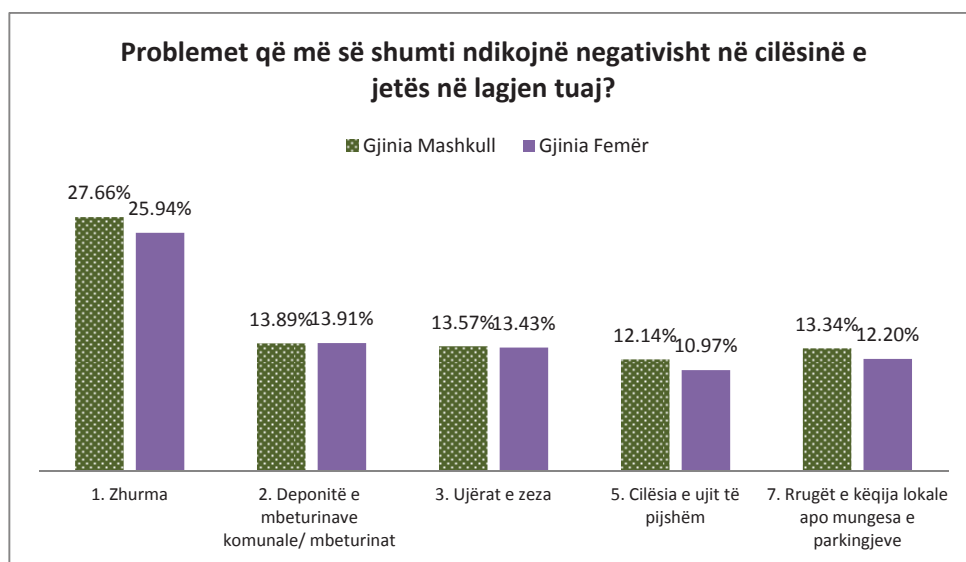
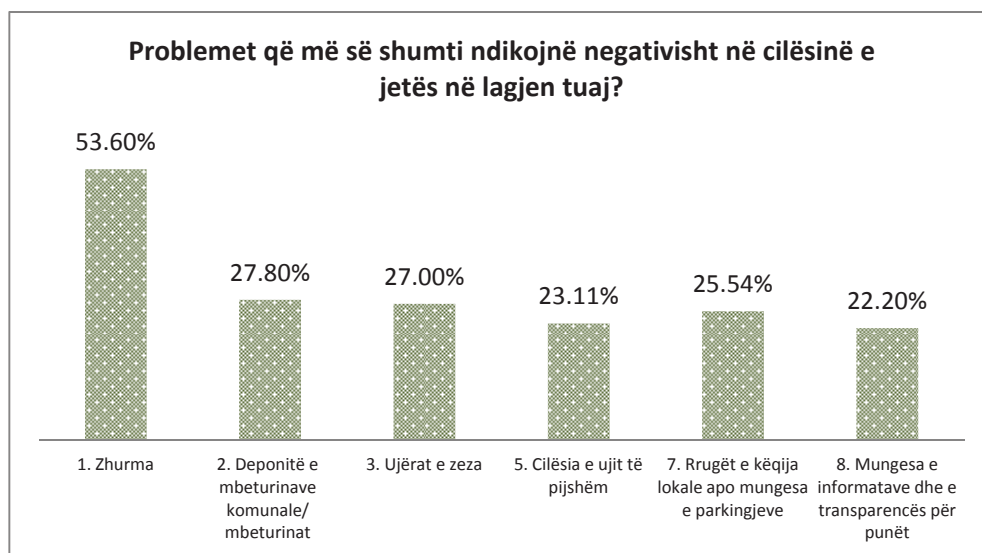
3.2. Rrumbullakosni 3 problemet që më së shumti ndikojnë negativisht në cilësinë e jetës në lagjen tuaj

		1. Zhurma	2. Deponitë e mbeturinave komunale/mbeturinat	3. Ujërat e zeza	5. Cilësia e ujit të pijshëm	7. Rrugët e këqija lokale apo mungesa e parkingjeve	8. Mungesa e informatave dhe e transparencës për punët	11. Mbeturinat e rrezikshme (mjekësore, kimike, industriale, radioaktive etj.)
Gjinia	Mashkull	968	486	475	425	467	408	298
		27.66%	13.89%	13.57%	12.14%	13.34%	11.66%	8.51%
Gjinia	Femër	908	487	470	384	427	369	306
		25.94%	13.91%	13.43%	10.97%	12.20%	10.54%	8.74%
Total		1876	973	945	809	894	777	604
		53.60%	27.80%	27.00%	23.11%	25.54%	22.20%	17.26%

Në pyetjen se cilat janë tri problemet që më së shumti ndikojnë negativisht në cilësinë e jetës në lagjen tuaj, respondentët nga Mitrovica kanë përzgjedhur:

- i) **Zhurma**, si problemin e parë;
- ii) **Deponitë e mbeturinave komunale/mbeturinat**, si problemin e dytë dhe
- iii) **Ujërat e zeza**, si problemin e tretë.

Për më tepër shih ilustrimet grafike mbi problemet që më së shumti ndikojnë në mënyrë negative në cilësinë e jetës në lagjen e tyre:

Probleme tjera mjedisore të cekura nga respondentët janë: cilësia e ajrit, mungesa e ujit dhe vendosja e posterave.

KONKLuzionet

Shumica e të gjeturave nga hulumtimi e rikonfirmojnë përshtypjen tonë për problemet e ndryshme mjedisore që ekzistojnë nëpër komunat përkatëse. Megjithatë, çdo komunë dallohet për nga veçoritë e tyre mjedisore, si për shembull, Hani i Elezit, Obiliqi dhe Fushë Kosova problem primar e kanë ajrin e ndotur e për këto tri komunat është më se i ditur shkaktari i ndotjes së ajrit. Përderisa komunat tjera nuk e kanë këtë si problem primar.

Në pjesën për *perceptimin e gjendjes së tanishme mjedisore*, për të gjitha komunat përgjigja e respondentëve është se gjendja e tanishme mjedisore nuk është e mirë dhe kjo lenë të nënkuptohet se duhet të punohet në përmirësimin e gjendjes mjedisore. Për këtë respondentët e shohin qeverinë lokale ndërmarrjet publike komunale si dhe vetë qytetarët përgjegjës për të përmirësuar gjendjen mjedisore në territorin e komunës së tyre. Varësisht prej komunave, disa prej problemeve që kërkojnë adresim të menjëhershëm janë: *Menaxhimi i mbeturinave komunale, Ujërat e zeza/kanalizimet, Cilësia e ujit të pijshëm, Mos mirëmbajtja e zonave të gjelbra, parqeve dhe shiritave mbrojtës, Zhurma, Cilësia e ujit në lumenj dhe kanale, Mungesa informative dhe transparenca, Përdorimi i pakontrolluar i tokës bujqësore Mungesa e shërbimeve komunale, Cilësia e ajrit, Ujërat e ndotura industriale*, si dhe problem tjera.

Në pjesën për *strategjinë e zhvillimit dhe informimit*, shumica e respondentëve të anketuar janë shprehur se nuk janë të informuar me qëllimet e strategjisë së zhvillimit komunal; komuna e tyre ka nevojë për një strategji të re zhvillimore dhe se zhvillimet e tanishme nuk përkojnë me nevojat e qytetarëve. Për këtë arsye administrata komunale duhet të zhvillojë një platformë të komunikimit me qytetarët e saj dhe të përfshijë ata në proceset e vendimmarrjes – në këtë rast në hartimin e PLVM-së. Nga hulumtimi është konfirmuar që qytetarët kryesisht informatat i marrin nga televizioni, radiot lokale, shtypi ditor dhe interneti. Këto medime do të duhej të ishin kanale përmes të cilave informohen qytetarët. Megjithatë respondentët kanë përzgjedhur edhe kanale tjera të informimit të cilat janë specifike për komunat përkatëse.

Qytetarët e anketuar, shumë pak kanë njohuri rreth organizatave mjedisore që veprojnë në komunat përkatëse apo edhe për shërbimin komunal që merret me çështjet mjedisore. Për këtë organizata mjedisore, si dhe shërbimi komunal për mjedis, duhen të jenë më prezentë me aktivitetet e tyre në komunitet si dhe më të zëshme në adresimin e problemeve mjedisore. Fakti më i vërtetuar me këtë hulumtim është se shumica e të anketuarve janë të gatshëm të bëjnë punë vullnetare për çështje mjedisore, me qëllim të përmirësimit të mjedisit në lagjet e tyre. Ky fakt do të duhej të përdoret nga organizatat jo-qeveritare mjedisore si dhe nga autoritetet komunale për të pasur qytetarët aleat në veprimet mjedisore.

Në pjesën për *vizionin zhvillimor*, shumica e të anketuarve shpresojnë se në të ardhmen gjendja e mjedisit do të ndryshojë për të mirë. Kjo pritshmëri mund të arrihet me hartimin e PLVM-ve dhe jetësimin e tyre në praktikë, mirëpo çdo herë duke i informuar drejtë dhe duke i përfshirë qytetarët dhe grupet e interesit në proceset e vendimmarrjes.

REGIONAL ENVIRONMENTAL CENTER

Republika e Kosovës
Ministria e MMPH dhe MAPI

